

Εφετείο Αθηνών 8324/1987,

Πηγή: ΝοΒ 35/87 σελ. 1255

Περίληψη: Ατύχημα (ΕργΔ). - Αποζημίωση.-Παραγραφή.-Ικανοποίηση χρηματική. - Εργατικό ατύχημα. χαρακτηρισμό. πότε εγείρονται οι αξιώσεις του ν. 551/1915 και πότε του ΑΚ. - Παραγραφή αντίστοιχα τριετής ή πενταετής. - έναρξη. - Αποζημίωση. τί περιλαμβάνει. αμέλεια του εργοδότη ή αυτών που έχει προστήσει. Πότε θεμελιώνεται προσφυγή στις διατάξεις του ΑΚ. - Χρηματική ικανοποίηση δικαιούται και ο διανοητικά ανάπηρος-απαγορευμένος, κατά τον υπολογισμό της λαμβάνεται υπόψη και η συντρέχουσα υπαιτιότητα του θύματος.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

Εισηγητής ο κ. ΡΗΓΑΣ, εφέτης

Δικηγόροι οι κ.κ. Κουφογιάννης, Α. Παπαδέας

Σύμφωνα με το άρθρ. 1 ν. 551/15, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24 Ιουλ./25 Αυγ. 1920 "περί κωδικοποίησης των νόμων περί ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχήματος εν τη υπηρεσία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων", που εξακολουθεί να ισχύει και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, κατά το άρθρο 38 ΕισΝΑΚ, ατύχημα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας που έχει ανατεθεί σε εργάτη ή υπάλληλο ή εξαιτίας της εργασίας αυτής, παρέχει στα δικαιούμενα κατά τις διατάξεις του κ.ν. 551 πρόσωπα δικαίωμα αποζημίωσης, εφόσον η εξαιτίας του ατυχήματος διακοπή της εργασίας διήρκεσε περισσότερο από τέσσερις ημέρες. Το άρθρ. 16 ν. 551 ορίζει ότι οι παθόντες από ατύχημα, που μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή προσώπων που αυτός έχει προστήσει στην υπηρεσία του, έχουν εκλεκτικό δικαίωμα να ασκήσουν τις προς αποζημίωση αξιώσεις τους, είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 551 είτε σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου (Ακ 914, 926). Το ίδιο δικαίωμα επιλογής, μεταξύ ν. 551 και ΑΚ, έχουν οι παθόντες και στην περίπτωση που το ατύχημα επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση όπου δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών, οι οποίοι έχουν εκδοθεί από την αρμόδια αρχή ή από τον κύριο της επιχείρησης και έχουν επικυρωθεί από την αρμόδια αρχή (ΑΠ 1297/76 ΝοΒ 25. 914), σχετικά με τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας ακριβώς της μη τήρησης των όρων αυτών (άρθρ. 16 εδ. β. ν. 551). Κατά τη διάταξη του άρθρ. 17 ν. 551, η παραγραφή των αξιώσεων που απορρέουν από το ν. 551 είναι τριετής και αρχίζει από την ημέρα του ατυχήματος, εφόσον ο εργοδότης μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επέλευσή του το βεβαίωσε ενόρκως ενώπιον του ειρηνοδίκη του τόπου του ατυχήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ. 10 (ν. 551, βλ. άρθρ. 17 εδ. α). διαφορετικά ισχύει η κοινή γενική, πενταετής κατ' αρχήν παραγραφή των αξιώσεων από αδικπραξία (ΑΚ 938, 17 εδ. β ν. 551), η οποία αρχίζει από την ημέρα της επέλευσης του ατυχήματος ή από το θάνατο του εργαζομένου, αν πρόκειται για τις αξιώσεις των δικαιούχων συγγενών του, όπως αυτοί καθορίζονται από τις διατάξεις του άρθρ. 6 ν. 551. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι ο παθών από εργατικό ατύχημα ή σε περίπτωση θανάτου οι κατά το άρθρ. 6 ν. 551 δικαιούμενοι συγγενείς του, ασκώντας τις απορρέουσες από το ν. 551 αξιώσεις τους, δικαιούνται μόνο την καθοριζόμενη στο άρθρ. 3 ν. 551 κατ' αποκοπή αποζημίωση (όπως το άρθρο αυτό με αλληπάλληλες τροποποιήσεις ισχύει ήδη) και επί πλέον ό,τι δαπάνησαν για ιατροφαρμακευτικά έξοδα, με τους περιορισμούς όμως του άρθρ. 7 ν. 551, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το ν. 4705/30. Όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προσώπων που ο εργοδότης έχει προστήσει στην υπηρεσία του ή σε αμέλεια, συνιστάμενη στη μη τήρηση των κείμενων διατάξεων (νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών) σχετικά με τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, οπότε οι δικαιούμενοι να λάβουν αποζημίωση μπορούν να επιλέξουν την προσφυγή στις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, η αποζημίωση μπορεί να είναι πλήρης (ΑΚ 297, 298). Πάντως για την επιλογή της προσφυγής στις διατάξεις του ΑΚ δεν αρκεί η απλή παράβαση του άρθρ. 662 ΑΚ που ορίζει ότι εργοδότης οφείλει να διαρρυθμίζει τα σχετικά με την εργασία και με το χώρο της καθώς και τα σχετικά με τη διαμονή, τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα ή εργαλεία, έτσι ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου (ΑΠ 1297/76 όπου παραπάνω). ακόμη και αν υπάρχει βαριά αμέλεια του εργοδότη ή των προσώπων που αυτός προέστησε (για την έννοια της βαριάς αμέλειας, βλ. Γ. Μπαλή, Γεν. Αρχαί Αστικού Δικαίου, 8η έκδ. 1961, § 177), όταν η αμέλεια αυτή δεν συνίσταται στην παράβαση των κείμενων διατάξεων περί κανονισμών ασφαλείας των εργαζομένων δεν παρέχεται το δικαίωμα να ασκηθεί αγωγή κατά τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου (ΑΠ 461/79 ΔΕργΝ 36.166). Οποσδήποτε σε κάθε περίπτωση ο παθών από εργατικό ατύχημα που οφείλεται σε πταίσμα, δηλαδή δόλο ή οποιασδήποτε μορφής αμέλεια, του εργοδότη ή των προσώπων που αυτός έχει προστήσει στην υπηρεσία του, (ο παθών) έχει το δικαίωμα να απαιτήσει, κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρ. 299, 914, 926 και 932 ΑΚ, να του καταβάλει ο εργοδότης χρηματική ικανοποίηση προς

αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που του προκάλεσε το ατύχημα (ΟΛΑΠ 1117/86 Ελληνη 22, 113, όπου και η αγόρευση του εισαγγελέα Σ. Σταμάτη).

Το άρθρ. 932 ΑΚ (ικανοποίηση ηθικής βλάβης) ορίζει ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης (εδ. α.). Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του (εδ. β). Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου, η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης (εδ. γ). Η παροχή χρηματικής ικανοποίησης δεν αποκλείεται από το ότι ο δικαιούχος δεν είναι πλήρως διανοητικώς υγιής, εφόσον η διανοητική αναπηρία του δεν τον καθιστά ανίκανο να δέχεται τις συγκινήσεις από τον εξωτερικό κόσμο. ακόμη και ο απαγορευμένος (ΑΚ 1686) δικαιούται να λάβει χρηματική ικανοποίηση, αφού και αυτός, παρά την έλλειψη της χρήσης του λογικού και της συνείδησης, μπορεί να υποστεί προσβολή των παραπάνω προσωπικών αγαθών (υγείας, τιμής, αγνείας, ελευθερίας). Αυτονόητο ότι, πολύ περισσότερο δικαιούται να λάβει χρηματική ικανοποίηση ο εργαζόμενος εκείνος ο οποίος από εργατικό ατύχημα έχει καταστεί διανοητικώς ανάπηρος και έχει κηρυχθεί σε κατάσταση απαγορεύσεως (σχετ. ΕφΑθ 803/59 ΕΕΝ 26.639, Συμβ. ΕφΑθ 228/63 ΠοινΧρ ΙΓ 234, Καυκάς, ΕνοχΔ 4η έκδ. 1966, 932, 933 § 2 σημ. 3α, Γεωργιάδης - Σταθόπουλος, Αστικός Κώδιξ, έκδ. 1982, 932 Νο 10, Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο έκδ. 1979, σ. 251, 252).

Από την κατάθεση ενός μάρτυρα που εξετάστηκε στο ακροατήριο του Πρωτοδικείου από την πλευρά της ενάγουσας (η εναγομένη δεν εξέτασε μάρτυρα, βλ. τα πρακτικά συνεδρίασης 2839/86 ΜΠραΘ), τις αναφερόμενες στην εκκαλούμενη απόφαση ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων ενώπιον του σ/φου Πύργου Ηλείας Π.Π.***, που έχουν νομίμως ληφθεί κατά τις διατυπώσεις του άρθρ. 671 § 1 ΚΠολΔ στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας διαδικασίας, τα έγγραφα τα οποία οι διάδικες επικαλούνται και προσάγουν και τις ομολογίες που συνάγονται από τις προτάσεις τους (βλ. 261 ΚΠολΔ), αποδείχτηκαν τα εξής: Ο Γ.Β.***, σύζυγος της ενάγουσας, είχε προσληφθεί από την εναγομένη στις 15.6.72, είχε ενταχθεί στο τεχνικό προσωπικό της και ειδικότερα στο μόνιμο προσωπικό δικτύων. από 1.1.83 έχει προαχθεί στο βαθμό ΤΠ1/Δ και ήδη είναι συνταξιούχος λόγω ολικής αναπηρίας. Στις 7.6.80 εργαζόταν με άλλους συναδέλφους του σε συνεργείο της εναγομένης, το οποίο θα αντικαταστούσε το παλιό τηλεφωνικό δίκτυο και θα τοποθετούσε νέο, στο χωρίο Χ.** Ηλείας. Το παλιό δίκτυο είχε εγκατασταθεί πριν από είκοσι περίπου χρόνια (περί το 1960) και δεν είχε συντηρηθεί κανονικά. Προκειμένου να αρχίσει η αποξήλωσή του, ο επικεφαλής του συνεργείου Δ.Π.*** (προεστημένος στην υπηρεσία αυτή από την εναγομένη), για να ελέγξει την αντοχή των στύλων που έφεραν τα τηλεφωνικά καλώδια, είχε δώσει εντολή να σκάψουν γύρω από τους στύλους και σε βάθος ενός περίπου μέτρου. Ύστερα από δύο ημέρες, μετά τη δοκιμαστική αυτή εκσκαφή, ο προαναφερόμενος Δ.Π.*** έδωσε εντολή στο Γ.Β.*** να ανεβεί σε ένα από τους στύλους αυτούς και να κόψει τα παλαιά τηλεφωνικά καλώδια, αφού προηγουμένως ο στύλος προσδέθηκε με ένα σκοινί από παρακείμενο ελαιόδεντρο. Μόλις ο Γ.Β.*** ανέβηκε στο στύλο που του υπέδειξε ο Δ.Π.*** και έκοψε το πρώτο καλώδιο, ο στύλος έσπασε στη βάση του και κατά την πτώση του παρέσυρε τον εργαζόμενο επάνω σ' αυτόν Γ.Β.***, με αποτέλεσμα να τραυματιστεί πολύ σοβαρά στο κεφάλι (βαριά κρανιοεγκεφαλική κάκωση). Συνέπεια του σοβαρότατου αυτού τραυματισμού του ήταν να καταστεί τελείως ανάπηρος, διότι υπέστη σπαστική παραπληγία, εξαιτίας ακριβώς του τραυματισμού του. Γι' αυτό η υγειονομική επιτροπή της εναγομένης αποφάνθηκε, στις 23.7.84, ότι είναι τελείως ανίκανος για οποιαδήποτε εργασία και η εναγομένη τον απέλυσε στις 29.10.84. από τότε συνταξιοδοτείται ως ανάπηρος, επειδή δε η κατάσταση της υγείας του αποκλείει τη χρήση του λογικού, σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην έχει τη δυνατότητα να επιμεληθεί του εαυτού του και της περιουσίας του, κηρύχθηκε σε κατάσταση δικαστικής απαγόρευσης (ΑΚ 1686 § 2) με την 69/83 απόφαση του ΠΠρΗλ. Επίτροπός του είναι από το νόμο (ΑΚ 1696) η σύζυγός του Ε.*, η οποία και έχει ασκήσει για λογαριασμό του την κρινόμενη αγωγή (ΚΠολΔ 64 § 1). Το ατύχημα οφείλεται σε αμέλεια του προεστημένου από την εναγομένη ως επικεφαλής του συνεργείου Δ.Π.*** ο οποίος α) παρέλειψε να κλείσει το λάκκο που είχε ανοιχτεί γύρω από το στύλο, με αποτέλεσμα να μειωθεί η αντίσταση του εδάφους, β) δεν φρόντισε να διαπιστώσει αν ο στύλος ήταν εσωτερικά σάπιος (έλεγχος με τρυπάνι), αλλά περιορίστηκε στην απλή οπτική εξέτασή του, γ) η πρόσδεση του στύλου, για τη στερέωσή του στο παρακείμενο ελαιόδεντρο δεν ήταν ο ορθός τρόπος στερέωσης. τούτο διότι έγινε από τη μία μόνο πλευρά, ενώ θα έπρεπε να προσδεθεί από τρία τουλάχιστον σημεία, σε σχήμα ισοσκελούς τριγώνου που θα επέφερε επαρκή αντιστήριξη. Επίσης ευθύνονται και τα αρμόδια όργανα της εναγομένης τα οποία δεν είχαν φροντίσει να εφοδιάσουν τους τεχνίτες της ειδικότητας αυτής (προσωπικό δικτύων) με προστατευτικά κράνη, η χρήση των οποίων θα μπορούσε να μετριάσει τη σφοδρότητα της πρόσκρουσης του κεφαλιού στο έδαφος. Οπωσδήποτε όμως υπάρχει και συντρέχον πταίσμα του Γ.Β.*** ο οποίος δέχτηκε να εκτελέσει την εργασία αυτή χωρίς να ζητήσει προστατευτικό κράνος και μολονότι η πρόσδεση του στύλου από το παρακείμενο ελαιόδεντρο ήταν φανερό πως δεν ήταν ικανοποιητική ώστε να εξασφαλίσει τη σταθεροποίησή του. Θα πρέπει να σημειωθεί σχετικώς ότι με την απόφαση 343/84 του ΕφΠατ, η οποία λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο τούτο ως δικαστικό τεκμήριο (ΚΠολΔ 395, ΑΠ 1051/73 ΝοΒ 22. 645), ο άμεσος προϊστάμενος του Γ.Β.***, Δ.Π.***, καθώς και ο ανώτερος προϊστάμενός του Χ.Κ.***, κηρύχθηκαν αθώοι του κρινόμενου τραυματισμού του Γ.Β.*** διότι

"προέκυψαν ικαναί αμφιβολία ως προς την συνδρομήν οιασδήποτε αμελείας των κατηγορουμένων εις τον τραυματισμόν του παθόντος και δη ως προς το ότι ο τραυματισμός αυτού οφείλεται εις πταίσμα των κατηγορουμένων..." (βλ. το σκεπτικό της απόφασης). Η εναγομένη στις 17.6.80, δήλωσε ενόρκως, με τον προϊστάμενο των υπηρεσιών της στην περιοχή του ατυχήματος (Πύργο Ηλείας), ήτοι μέσα στην προθεσμία του άρθρ. 17 ν. 551, ενώπιον του ειρηνοδίκη Πύργου το ατύχημα (βλ. την υπ' άρθρ. 47/17.6.80 έκθεση ένορκης βεβαίωσης) και συνεπώς εφόσον η αγωγή έχει ασκηθεί το Μάιο 1985, ήτοι μετά την πάροδο της προθεσμίας της προβλεπόμενης για την άσκηση της από το ν. 551 αγωγής, η σχετική αξίωση για αποζημίωση κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού έχει παραγραφεί. Αλλά και ως αγωγή στηριζόμενη στις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου δεν μπορεί να ευσταθήσει διότι δεν συντρέχει η προϋπόθεση του δόλου του εργοδότη ή των προεστημένων οργάνων του ή της αμέλειάς του, της συνιστάμενης στη μη τήρηση των κειμένων διατάξεων (νόμων, διαταγμάτων, ή κανονισμών) σχετικά με τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, διότι οι εγκύκλιοι 446/58/31.8.73 και 446/28/17.12.79 της εναγομένης, οι οποίες καθορίζουν τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων στα δίκτυα υπαλλήλων της, δεν έχουν ισχύ νόμου, εφόσον δεν αποτελούν κανόνες που έχουν θεσπιστεί με νόμο ή διάταγμα, δεν έχουν δε επικυρωθεί από την αρμόδια αρχή. Κατά συνέπεια η οφειλόμενη στο Γ.Β.** χρηματική ικανοποίηση λόγω της ηθικής βλάβης που του προκάλεσε το παραπάνω ατύχημα και η οποία αποτελεί τη μόνη αξίωση που μπορεί να διεκδικήσει με την κρινόμενη αγωγή, αν ληφθούν υπόψη ο βαθμός του πταίσματος του προεστημένου από την εναγομένη οργάνου της (Δ.Π.**), η περιουσιακή, επαγγελματική και κοινωνική κατάσταση των μερών και το είδος της προσβολής (βαρύτατη προσβολή της υγείας) του δικαιούχου, αλλά και το συντρέχον πταίσμα του στην επέλευση του ατυχήματος πρέπει κατά την κρίση του δικαστηρίου τούτου να ανέλθει στο ποσό του 1.500.000 δρχ. (βλ. σχετικά Καυκά, ό.π. § 2 σ. 907). Αυτονόητο είναι ότι ο Γ.Β.** έχει έννομο συμφέρον να αναγνωρισθεί η παραπάνω οφειλή της εναγομένης (ΚΠολΔ 70). Κρίνοντας το Πρωτοδικείο ότι η οφειλόμενη στην προκείμενη περίπτωση χρηματική ικανοποίηση ανέρχεται στο ποσό των 3.000.000 δρχ. εσφαλμένα εκτίμησε τις αποδείξεις. Γι' αυτό η κρινόμενη έφεση της ΑΕ ΟΤΕ πρέπει να γίνει δεκτή ως και κατ' ουσία βάσιμη, να απορριφθεί δε ως αβάσιμη η συνεκδικαζόμενη έφεση της Ε.Β.** Συνακόλουθα το δικαστήριο τούτο, εξαφανίζοντας την εκκαλούμενη απόφαση, θα κρατήσει και θα δικάσει την αγωγή (ΚΠολΔ 535), την οποία θα δεχτεί για το προαναφερόμενο ποσό του 1.500.000 δρχ.